

Expressions llatines

A posteriori: amb posterioritat, després dels fets.

A priori: prèviament, abans dels fets.

A sensu contrario: en sentit contrari.

Ab illo tempore: des d'aleshores.

Ab initio: a l'inici.

Ab intestato: sense testament.

Ab ouo: des del naixement, des de l'inici d'un procés (« des de l'ou »).

Ab Vrbe condita: des de la fundació de la ciutat (així va anomenar T. Livi la seva obra historiogràfica, traduïble també per "Des de la fundació de Roma").

Accessit: accedeix (s'aplica normalment a treballs que, no havent obtingut un primer o segon premi, gaudeixen d'una menció honorífica).

Ad absurdum: fins a l'absurd. S'utilitza en lògica per demostrar alguna cosa *per reducció a l'absurd*.

Ad hoc: a propòsit d'això.

Ad hominem: *raonament dirigit a l'home*. Argument extret de les paraules mateixes o dels actes de la persona a qui s'està debatent: és allò de: "tu mateix ho has dit" o és "el que tu acabes de fer."

Ad infinitum: fins a l'infinit.

Ad kalendas Graecas: el dia de les calendes gregues, el 30 de febrer, quan les granotes criïn pèls (les calendes gregues fan referència a un dia que no existeix).

Ad libitum: a voluntat.

Addenda: s'ha d'afegir (normalment és un apartat que figura a l'apèndix d'un llibre i l'autor ens vol indicar que s'han d'afegir coses. Si el que hem de fer és corregir, l'apartat es dirà **corrigena**)

Agenda: s'ha de fer (bloc que conté la relació d'activitats que tenim programades per un dia, setmana, mes, any...).

Alea iacta est: les cartes estan repartides, la sort està llançada (frase atribuïda a Cèsar amb el significat que hom ha fet el que havia de fer i sols resta esperar el que s'esdevé).

Alias: anomenat d'una altra manera, amb el pseudònim de..

Alma mater: aliment de l'ànima, mare nodridora.

Alter ego: altre jo, altre personalitat.

Altius, citius, fortius: més alt, més ràpid, més fort (és el lema olímpic).

Amor uincit omnia: l'amor ho supera tot (recollida per Virgili a les *Bucòliques*: *omnia uincit amor: et nos cedamus amor*)

Anno Domini: a l'any del senyor (expressió que serveix per indicar una data després de Crist).

Ante meridiem: **am**, abans del migdia (per indicar una hora abans de les 12,00.)

Ars longa, uita breuis: l'art és llarga, la vida és breu. Aquesta expressió ens recorda la brevetat de la vida, en comparació amb la longevitat de l'art; ens porta també a la idea de la fama proporcionada per les obres artístiques: *exegi monumentum...*

Audaces fortuna iuuat: la fortuna ajuda els valents. Part d'un vers virgilià.

Aue Caesar, morituri te salutant: Ave, Cèsar, els que es disposen a morir et saluden. Fórmula de salutació dels gladiadors a l'emperador tot just abans de començar els combats.

Expressions llatines

Aurea mediocritas: àurea moderació. D'aquesta manera aristotèlica es referia el poeta Horaci al daurat terme mig que constitueix la virtut: ni excés ni defecte. S'ha de gaudir moderadament dels diferents aspectes de la vida.

Beatus ille: Feliç qui...Idealització de la vida retirada, lliure de preocupacions, a prop de la natura. Tòpic horacià.

Bis: dues vegades. Adverbi molt utilitzat en música.

Campus: camp. Normalment fa referència a un complex universitari.

Captatio benevolentiae: atreure's una bona disposició. Es tracta d'un recurs de l'orador per guanyar-se amb paraules la simpatia del tribunal, dels jutges, del jurat...

Carnes tollendas: supressió de la carn. Època del calendari religiós en què es decretava prohibició de menjar carn. Aquesta expressió està en la base etimològica de *Carnestoltes* < *carnes tollitae*.

Carpe diem: gaudeix el dia, paladeja el moment. Tòpic horacià que convida a gaudir conscientment i amb judici el present, car no sabem què ens depara el futur.

Casus belli: causa de guerra. Circumstància greu que pot arribar a originar un conflicte armat.

Caue canem: compte amb el gos. Inscripció freqüent en mosaics a l'entrada de les cases.

Cogito ergo sum: penso, així doncs existeixo. Demostració racionalista del fet que podem saber que existim perquè pensem (Descartes).

Coitus interruptus: interrupció del coit. Mètode contraceptiu (poc

segur) consistent a treure el penis de la vagina poc abans de l'ejaculació

Confer: ves a... Consulta. Anotació en els llibres que conviden a consultar una referència sobre el tema de què es parla en un altre lloc, sigui del mateix llibre o d'un altre.

Consensus: acord, consens, coincidència d'opinió.

Consumatum est: s'ha consumat, ha estat realitzat, portat a terme.

Corpore insepulto: de cos present, cadàver insepult.

Corpus: cos, pot referir-se a un conjunt temàtic o a l'obra d'un autor o autors.

Cum laude: amb mèrit.

Curriculum uitae: vida laboral, acadèmica...

De facto: de fet, en oposició a **de iure**

De incognito: de incògnit, inadvertit.

De iure: per llei, per dret

De uisu: d'aspecte, de primera vista.

Deficit: terme utilitzat en economia per expressar pèrdues. El contrari seria **superavit**.

Delirium tremens: En medicina, estat delirant i tremolós propi dels malalts alcohòlics.

Desiderata: sol·licitud, demanda o petició entre diverses opcions oferides a diferents candidats.

Deus ex machina: divinitat que, al final d'un drama, solia resoldre feliçment el desenllaç.

Dixit: ha dit. Reforça el que s'acaba de dir mitjançant l'autoritat d'algun erudit,-a: *Aristoteles dixit*. Es pot utilitzar també irònicament.

Expressions llatines

Do ut des: dono perquè donis.
S'expressa la donació interessada.

Dura lex, sed lex: la llei és dura, però és la llei. Es diu quan s'aplica la llei sense tenir en compte possibles perjudicis.

Ecce homo: Aquí teniu l'ésser humà. Aquesta expressió fa referència a la manca d'atributs divins de l'home, a la seva condició mortal.

Errare humanum est: errar és humà.

Et cetera: etcètera, i demés.

Ex abrupto: de cop i volta.

Ex aequo: en igualtat de condicions.

Ex cathedra: des de l'autoritat de la càtedra, de manera doctrinal, irrefutablement.

Ex libris: dels llibres. Segell que marca un llibre d'una biblioteca personal.

Ex professo: S'utilitza amb diversos sentits: 1. segons la seva convicció o declaració. 2. Per professió, amb competència. 3. A propòsit.

Ex uoto: segons la promesa. Conforme allà que va prometre.

Extra muros: fora de la muralla, fora de la ciutat o del centre.

Fac totum: serveix per a tot.

Facta, non uerba: fets, no paraules.

Festina lente: serveix per indicar que les presses porten a equivocar-se. No et precipitis. Sense pressa, però sense pausa.

Fugit irreparabile tempus: fuig el temps irremediament.

Gratis et amore: per amor a l'art, sense cobrar i per amor.

Graumen: càrrega, tribut, impost.

Grosso modo: per damunt, més o menys.

Habeas corpus: estigues present. Recurs judicial segons el qual la persona jutjada ha d'estar present en el judici.

Habitat: entorn d'habitatge.

Hic et nunc: aquí i ara.

Homo homini lupus: L'home és un llop per a un altre home.

Homo sapiens: home savi. S'utilitza en antropologia per distingir aquesta espècie de d'altres homínids.

Honoris causa: per causa honorífica.

Horror uacui: horror al no res, a allò buit.

Id est: això és, és a dir.

Idem: el mateix.

In absentia: en absència de

In albis: (quedar-se) en blanc.

In articulo mortis: a les portes de la mort.

In crescendo: creixent

In dubio, pro reo: en cas de dubte, a favor de l'acusat. Màxima judicial, segons la qual tothom és innocent si no es demostra el contrari.

In extremis: al límit, en l'últim moment.

In fraganti: Amb les mans a la massa

In medias res: a mitja pel·lícula, a meitat dels fets.

In memoriam. En record de

In mente: en el pensament

In pectore: en el cor

In situ: en el lloc dels fets

In uitro: a la proveta.

In uiuo: en viu.

Infra: per sota de.

INRI: Jesús (Iesuh) de Nazareth, Rei dels Jueus (Iudaeorum).

Expressions llatines

Intelligenti pauca: a bons entenedors, poques paraules...

Inter nos: entre nosaltres.

Interim: entretant.

Ipsa facto: immediatament.

Item: Utilitzat com a adverb: *a més*, utilitzat com a substantiu, un ítem seria un *apartat* d'un document notarial.

Iunior: més jove.

Lapsus: errada, confusió poc important. *Lapsus linguae:* confusió de paraula, error gramatical; *lapsus calami:* error d'escriptura.

Lato sensu: en sentit ample.

Magister dixit: ha dit el mestre. Es diu quan un argument ha estat pronunciat per una autoritat irrefutable.

Manu militari: amb ma fèrria, militar.

Mare magnum: un mar enorme, un embolic.

Mare nostrum: el nostre mar, la Mediterrània.

Maxime: màxim, en especial.

Mea culpa: culpa meva. Per reconèixer la responsabilitat d'un acte.

Memorandum: memòria escrita.

Mens sana in corpore sano: ment sana en cos sa.

Miserere: apiada't.

Modus operandi: manera d'actuar.

Modus uiuendi: manera de viure.

Motu proprio: per iniciativa pròpia.

Mutatis mutandis: amb els canvis pertinents.

Nomina: noms, llista de personal, sou.

Non plus ultra: no més enllà.

Nosce te ipsum: coneix-te tu mateix.

Nota bene: posa atenció.

En abreviatura, NB s'utilitza per cridar l'atenció sobre alguna cosa.

Numerus clausus: nombre tancat. S'utilitza per indicar que el nombre de places vacants és limitat.

O tempora!, o mores!: Quins temps!, quins costums! Ciceró va pronunciar aquestes exclamacions a les seves *Catilinàries*.

Opera prima: primera obra, primer treball.

Opus dei: obra de Déu.

Panem et circenses: pa i circ, diversió i panxa plena. S'utilitza per indicar que la ciutadania no es preocupa per qüestions polítiques si té per menjar i per divertir-se.

Pater familias: cap de família.

Patria potestas: pàtria potestat. Dret patern, responsabilitat civil sobre els fills.

Peccata minuta: pecats menors.

Per capita: per cap, per persona.

Per saecula saeculorum: pels segles dels segles, per sempre.

Per se: per sí mateix, per iniciativa pròpia.

Persona non grata: persona no benvinguda, persona poc agradable en una reunió a la qual no es pot prohibir d'assistir-hi.

Placebo: agradaré. En medicina és un medicament que, més que curar, tranquil·litza.

Placet: complau.

Plus: més.

Post data: després de la data que figura escrita.

Post meridiem: pm, després del migdia (per indicar l'hora després de les 12,00).

Post mortem: després de la mort.

Post scriptum: posterior a l'escrit.

Prima facie: a primera vista.

Expressions llatines

Primus inter pares: primer entre iguals.

Pro indiviso: indivisible.

Pro rata: proporcionalment.

Prosit: aprofiti.

Quid: què.

Quid pro quo: quelcom a canvi de quelcom.

Quod erat demonstrandum: allò que s'havia de demostrar, teorema.

Quod natura non dat, Salamanca non praestat: allò que la natura no dóna, Salamanca (la universitat) no ho dispensa. Qui no té qualitats naturals no aconsegueix superar cert nivell.

Quorum: (dels quals), concurrència.

Rara avis: individu o fet aïllat, extraordinari.

Ratio: raó, proporció.

Referendum: consulta al poble.

Requiem: descans

Rictus: Obertura de la boca, produïda per la contracció dels músculs de la cara, que dóna l'aspecte d'un riure forçat.

Rigor mortis: rigidesa pròpia de la mort.

RIP: *Requiescat In Pace*, descans en pau.

Santa Sanctorum: coses sagrades de entre les sagrades. Referent, màxim exponent d'alguna cosa.

Senior: més vell.

Si vis pacem, para bellum: si vols pau, prepara't per a la guerra.

Sic: així.

Sine die: sense data, indefinidament.

Sine qua non: sense la qual no, indispensable.

Snob: S(ine) Nob(ilitate).

Abreviatura amb què els anglesos censaven la població de classe

mitja. Actualment, un esnob és una persona amant de tota novetat, només amb el criteri que és una novetat.

Sponsor: Patrocinador, a canvi que figuri el seu nom, a canvi de publicitat.

Statu quo: situació en què

Status: situació

Stricto sensu: en sentit estricte

Sub condicione: sota una condició

Sub iudice: a decisió d'un jutge

Sui generis: particular, de tarannà propi.

Summum: el màxim.

Suo tempore: al seu temps, en el moment oportú.

Superauit: benefici.

Supra: més amunt, per damunt de.

Sursum corda: ànim! Eleveu els cors!

Totum reuolutum: caos, tot revolt.

Transfert: transferència.

Tu, quoque, fili mi!: tu també em traeixes, fill meu?. Segons Suetoni, les paraules que Cèsar, en morir assassinat, dirigí en grec a Brutus.

Vade mecum: manual.

Vade retro: retrocedeix.

Vae uictis!: Ai dels vençuts!

Vale: Adéu.

Vbi sunt: *qui ante nos fuerunt?* On són ara (els que van ser abans que nosaltres?). Per expressar la fugacitat de la vida. Expressió recollida al *Gaudeamus igitur*.

Veni, uidi, uici: Vaig venir, veure, vèncer. Vaig guanyar sense esforços.

Verba uolant, scripta manent: les paraules volen, els escrits, romanen.

Verbi gratia: per exemple.

Versus: contra, enfrontat a.

Expressions llatines

Veto: prohibeixo.

Vice uersa: a l'inrevés.

Vis comica: força còmica.

Vltimatum: última oportunitat,
opció.

Vox populi: veu popular, comentari
popular.

Vrbi et orbi: a Roma i al món
sencer. Als quatre vents, a tot arreu.